№ 38
სამშაბათი, 21 თებერვალი 1895

1877—1895

ივერია

№ 38
სამშაბათი, 21 თებერვალი 1895

რედაქცია:
ნიკოლოოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.
გაზეთის დასაბარებელად
და განცხადებათა დასაბეჭდად
უნდა მიმართონ რედაქციას და წერა-კითხვის კომპარტ. საზოგადოების კანცელარიას.
ფასი განცხადებისა:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზედ—16 კაპ. მეოთხეზედ—8 კაპ.

ბაზეთი ღირს:

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ერთეული ნომერი—ერთი შაური.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227

დაკრძალვა
პრინცის აშილ მურატის
ნაშთისა დანიშნულია ოთხშაბათს, 22 თებერვალს, ჭკადუაში, განსვენებულის მამულში, ზუგდიდის მაზრაში.
(2—ნ.—2)

ᲥᲕᲠᲘᲕᲘ ᲣᲒᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲣᲚᲔᲡᲘ ᲙᲜᲘᲜᲐ ᲠᲘᲦᲘᲢᲝᲠᲘᲐ ᲗᲐᲕᲐᲦᲘᲡ ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜᲓᲠᲔ ᲬᲣᲚᲣᲥᲘᲫᲘᲡ ᲐᲮᲚᲘ ᲑᲐᲖᲠᲐᲢᲘᲝᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲕᲘᲚᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲓᲐᲕᲘᲗ
უგზულითად�ის მწუხარებით აუწყებენ-რა ნათესავთა და ნაცნობთა დასაფლავებასა პირველი ძვირფასის მეუღლისა, ხოლო მეორე მამისა თაოსისა სტატსკი სოვეტნიკის ᲣᲒᲐᲜᲝᲚᲔᲑᲣᲚᲔᲡᲘᲡ ᲗᲐᲕᲐᲦᲘᲡ ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜᲓᲠᲔ ᲘᲕᲐᲜᲘᲡ ᲫᲘᲡ ᲑᲐᲖᲠᲐᲢᲘᲝᲜᲘᲡᲘᲡᲐᲡ (შორაპნის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლისას), სთხოვენ სცენ მ-თ პატივი, მოპრძანდნენ და დაესწრენენ განსვენებულის გვამის დაკრძალვას 23 ამა თებერვალს, ხუთშაბათს, შორაპნის მაზრის სოფელს ღვანკოთს, საკუთარს სასახლის ეკლესიაზედ. (1—1010—1)

ᲕᲐᲛᲐᲖᲐᲓᲔᲑ ᲣᲛᲐᲬᲕᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲘᲡ 1-ᲚᲘᲡ ᲙᲚᲐᲡᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ,
შემიძლიან სახლშიაც ვიარო, დღის 11 საათიდგან ნაშუადღევის 2 საათამდის; მსურველთ შეუძლიანთ პირობები და ადრესი „ივერიის“, რედაქციაში შეიტყონ. (3—უ—1).

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲮᲛᲐ ᲞᲠᲝᲕᲘᲜᲪᲘᲘᲓᲒᲐᲜ.

მოდი ჩემო კალამო,
დრო არს მოგესალმო
და შენით შევიბზდო
წყალი გულის მალამო!
აბ. მაჩაბელი.

კაი ხანია, რაც ჩვენს დროგამოშვებითის მწერლობაში ლაპარაკი ჩამოვარდა „მესამე დასზედ“. ამ ლაპარაკმა ჩვენს მიძინებულ-მიყრუებულ პროვინციამდილინაც მოაღწია და ასტეხა აქაურ განათლებულ საზოგადოებაში მითქმა-მოთქმა, ბაასი. როდესაც-კი ეს ბაასი მესმოდა, ან „მესამე დასზედ“ წავიკითხავდი რასმე, მაშინათვე, თითქმის ჩემდა უნებურად, რამდენიმე კითხვა მომადგებოდა ხოლმე ენაზედ. „ნეტა, მართლა არსებობს ჩვენში ეს „მესამე დასი“, თუ იგი მხოლოდ ნაყოფია ორიგინალობით გატაცებულის ოცნებისა? თუ არსებობა მისი ნამდვილი, უეჭველ მოვლენაა, მაშ, ნეტა, რაში მდგომარეობს მისის მოძღვრების დედა აზრი, იდეა? თუ ეს „მესამე დასი“ ამ ოდენ მოვლენად ჯნდა იქმნას ცნობილი, მაშ ორი სხვა დასის არებობაც ხომ უნდა უსათუოდ აღიარო!.. რა ხალხისაგან შესდგება, ეტა, ეს უკანასკნელი ორი დასი და „როგორის პრინციპებით ხელმძღვანეობენ თავიანთ საქვეყნო მოღვაწეობაში მათი წარმომადგენელნი?“

აი, ჩემო ბატონო, ის კითხვები, რომელნიც წარსულის წლის განმავლობაში არა ერთხელ გამომჭიმიან წინა და, ახირებულ მოსამართლესავით, ვინ მოსთვლის რამდენჯერ, მოუთხოვნიათ ჩემთვის თავიანთ საკადრისი პასუხი!.. თუმცა გულმოდგინებით ვკითხულობდი ჩვენს ჟურნალ-გაზეთებს, ვუკვირდებოდი წაკითხულის შინაარსსა მაგრამ, სამწუხაროდ, ამ კითხვების პასუხი ვერსაიდგან ვერ გამოვიძებნე. უშველოს ღერთმა ისევ გიორგი წერეთელს! „კვლის“ მეხუთე ნომერში, სხვათა შორის, დაბეჭდილია მისი წერილი, რომელშიაც სიამოვნებით ამოვიკითხე ყველა ჩემი კითხვების მოკლე, მაგრამ საკმაოდ ცხადი, პასუხი.

—

ჩვენი ცნობილი მოღვაწე მოხსენებულ თავისს წერილში ბრძანებს: მეოთხმოცე წლებში გაჩნდა ჩვენს ქვეყანაში დასი განათლებულ ახალგაზდა ქართველებისა, რომელთაც მიზნად თავიანთ მოღვაწეობისა მხოლოდ ეროვნულ ცხოვრების გაუმჯობესობა ჰქონდათო. ამ დასის მოძღვრებას ჩვენში არ მოეძევებოდა არაფითარი ადგილობრივი ნიადაგი; იყო მონაბერი უცხო, შორეული ქვეყნიდგან და ამის გამო მალე გაჰქრა და, ვითარცა მტვერი, აღიგავა დედამიწის ზურგიდგანაო. ამის შემდეგ საქვეყნო ასპარეზზედ გამოვიდა სხვა, ახალი დასი, რომლის წარმომადგენელნი თავად-აზნაურობას ამოუდგენენ გვერდში და მხოლოდ ამათ წარმატებასა და ბედნიერებაზედ ზრუნავდენენო... ცხადია ამ დასის ნაკლულოვანებაც: როგორათაც ცალკერძო მოვლენა, ის ვერ დაეკმაყოფილებდა ზოგად, საქვეყნო მოთხოვნილებათ და ამიტომ ცხოვრების პროგრესიულ მიმდინარეობას უნდა წამოეყენებინა ახალი დასი, რომელიც ამ ორთავე წინა დასების სისუსტე-ნაკლულოვანებას შეავსებდა, გაასწორებდა. და აგერ გამოჩნდა ეს მესამე დასიც!.. ამან, რასაკვირველია, უარ-ჰყო ორთავე წინა დასები, აღიარა იგინი მანენ, ცალკერძო მოვლენად და თვით ამართა დროზა ეროვნებისა: მთელის ქართველობის ერთობისა და ძმობისაო... აი, ჩემის ფიქრით, უმთავრესი შინაარსი მოხსენებულის წერილისა. ახა, გულის-ყური გავადევნოთ და აუჩქარებლივ გავ:ინჯოთ ამ შინაარსის შემადგენელი აზრები!..

—

ეროვნებას, როგორც ყველასაგან ცნობილია, შეადგენს იმგვარ თვისებათა კრება, რომლებითაც ერთი ერი განირჩევა მეორე ერისაგან. ამგვარი თვისებანი არიან: ენა, სარწმუნოება, ზნე-ჩვეულება, ფიზიკური აგებულება, გონებითი ნიჭიერებანი და საზოგადოდ ერთი განსაკუთრებული ელფერი მთელის მისის სულიერის საუნჯისა, კულტურისა. მაშასადამე, ის პირნი, რომელნიც ამ ეროვნულ თვისებათა დაცვას, შენახვას და განვითარებას ემსახურებიან, ის პატივცემული პირნი უნდა აღიარებულ იქმნენ ეროვნულ პრინციპების წარმომადგენლებად, მათ მოციქულ-მქადაგებლებად. გვყვანდნენ თუ არა დღევანდლამდე ამისთანა ადამიანები? ჩვენ შეგიძლიან ამ ერთ-ორ სიტყვაში ეს დაწესებულება. დიდის სიამოვნებით გვინდა დავუჯეროთ ჩვენს ოფიციალურ გაზეთს, მაგრამ საშინლად მიგვაჩნია მაინც სიფრთხილითი მოვეკიდოთ ამ ამბავს.

ამ უკანასკნელს დროს, როგორც მკითხველს მოეხსენება, ისეთი წესი და რიგი დამკვიდრდა ქუთაისის საბანკო არჩევანებზედ, რომ ჩვენ ქუთაისის ბანკის შესახებ ყოველ გვარ უეცარ შეთხვევას მოველოდითო; ეს წესი და რიგი ისეთი იყო, რომ არა თუ კაკვასიის გაზეთები აალაპარაკა მან, არამედ რუსეთისა და ინგლისურს გაზეთს „Times“-შიც-კი იყო ლაპარაკი ქუთაისის ბანკზე.

ამგვარს უნორმალო მდგომარეობას შეუძლებელი იყო რამე დადი არ დაესვა ბანკის საქმეებზედ. ამ მოსაზრების სიმართლეს ის გარემოება ამტკიცებს, რომ ქუთაისის ბანკის წარმატება ერთობ ჩამოუვარდება ტფილისისას. ამ აზრის დასამტკიცებლად საკმარისია ამ ორის ბანკის ანგარიშები შევადაროთ ერთმანეთს.

მაგრამ რა საშინროა ამნაირ დასამტკიცებელ საბუთებს მიჰმართოს ადამიანმა, როდესაც სხვა გვარი საბუთებიდგანაც მტკიცდება გამოთქმული მოსაზრება.

შეუძლებელია, საზოგადო საქმეში შემოტანილმა კერძოობამ, საერთო საგნის უარ ყოფამ—თავისი მწარე დადი არ დაასვას თვით საქმესაც. არც ერთს საზოგადოებას დაუსაჯელად არ ჩაუვლის შეცდომა და სწორე გზიდგან გადახვევა. ჩვენ ყოველთვის გულის ტკივილით ვადევნებდით თვალს იმ გარემოებას, რომ ქართულ საზოგადო საქმეებში გამოდიოდნენ ისეთნი მოდავენი, რომელნიც სცდილობდნენ საზოგადოებისთვის გზა აეხვევინებინათ ᲒᲔ შეცდომაში შეეყვანათ. საუბედუროდ ხან და ხან მოხდებოდა, რომ ეს ვაკეტატორები თავისს განზრახვას მიადწევდნენ და ყოველის პატიოსანის ადამიანის გულში უსიამოვნო გრძნობას ჰბადებდნენ. ჩვენ არ გამოვუდგებით ამ ამად იმის მოგონებას, თუ როგორ და რა ჭნდებოდა ქუთაისში საბანკო არჩევანებზედ. ამის შესახებ არა ერთხელ ადელვებულა ქართველი საზოგადოება ᲒᲔ არა ერთხელ ჩავარდნილა სასო-წარკვეთილებაშიაც-კი.

თუმცა მართალია, დდეს სასიამოვნო ამბავი შეგვატყობინა რუსულმა გაზეთმა, მაგრამ, ᲩᲔᲨᲛᲐᲠᲘᲢᲘᲡ სიხარულამდე, რომ ქუთაისის ბანკის ხაქმე კარგად იყოს—კიდევ შორს არის.

აქ ჩვენ, ამ ამბავში საკურადღებოდ, ისევ სხვა. გარემოება მიგვაჩნია.

ამ ბოლოს დროს ჩვენი ხალხი ეჩვევა თვალი და ყური ეჭიროს—საზოგადო საქმისაკენ. ამ საქმეებში თვით ეს ხალხია დარაჯად, და ეს დარაჯი ისეთი მდგარი მცველია საზოგადო საქმისა, რომ თვით იმ ვაკეტატორებსაც კი აშინებს და აიძულებს, რომ თავიანთი მახეები ერთიანად არ გაბაბან.

აი, ამ დარაჯს საზოგადოებას, ქუთაისის არჩევანებზედ დამსწრეს ვაბრალებთ იმას, რომ ქუთაისის ბანკის საქმე ისე ცუდად არ ყოფილა, როგორც მოსალოდნელი იყო. ერთხელ კიდევ მტკივდება ძლიერება და სიდიადე საზოგადოებრივის აზრისა; ერთხელ კიდევ მტკივდება, რომ თუ გვინდა რამე საქმის დაწყება და გაუხრელად მიზნის მიღწევა—უნდა ვეცადოთ მკვიდრს ნიადაგზედ დავამყაროთ საქართველოში საზოგადოებრივი აზრი, პატივის-ცემით, სვეტვარულით უნდა მივეჩეროთ მას და მისი მსჯავრი ისეთს მსჯავრად ჩავთვალოთ, რომელიც თვით ᲩᲔᲨᲛᲐᲠᲘᲢᲔᲑᲘᲡᲐ და სიმართლის გამომეტყველია.

—ლი—გ.

ᲤᲘᲚᲘᲐᲚᲘ, 21 თებერვალი.

—

პეტერბურგიდგან ქუთაისის ბანკის სარევიზიოდ გამოგზავნილი ბ-ნი ქუკოვსკი უკანვე დაბრუნებულა. ბ-ნი ქუკოვსკი დეკემბრიდგან დაწყებული თებერვლამდე ბანკის საქმეებს ,ბარჩევდა გულმოდგინედ და როგორც გაზ. „კავკაზს“ გაუგონია, კარგ მდგომარეობაში უნა-

---

ᲬᲘᲜᲐᲡᲬᲐᲠᲘ ᲐᲖᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ

ᲐᲮᲚᲘ ᲑᲐᲖᲠᲐᲢᲝᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲕᲘᲚᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲓᲐᲕᲘᲗ

ᲥᲕᲠᲘᲕᲘ ᲣᲒᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲣᲚᲔᲡᲘ ᲙᲜᲘᲜᲐ ᲠᲘᲦᲘᲢᲝᲠᲘᲐ ᲗᲐᲕᲐᲦᲘᲡ ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜᲓᲠᲔ ᲬᲣᲚᲣᲥᲘᲫᲘᲡ ᲐᲮᲚᲘ ᲑᲐᲖᲠᲐᲢᲘᲝᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲕᲘᲚᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲓᲐᲕᲘᲗ

ᲤᲘᲚᲘᲐᲚᲘ

ᲤᲘᲚᲘᲐᲚᲘ

ახალი ამბავი

*** რადგანაც „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისაგან“ დანიშნული კრება კვირას, 19 ამა თებერვალს, კანონიერი რიცხვი წევრთა (50) არ დასწრო, ამისათვის კრება შემდეგისათვის გადაიდვა.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჩვენ მოგვწერენდა ერთსა და იმავე გარემოებაზედ ლაპარაკი; მოგვწერენდა, მაგრამ ერთხელ კიდევ ვიტყვით: დიდად სამწუხაროა, რომ ჩვენს საზოგადოებას იმოდენი სიყვარული და თანაგრძნობა არა აქვს ამ ჩვენთვის დიდისა და ძვირფასის საქმისა, რომ ვერც ერთხელ პირველს კრებას ზემოხსენებულის საზოგადოებისას ვერ დაესწრო ორმოც-და-ოთო კაცი, რომ კრება კანონიერად ჩაითვლოს და წევრებად-კი 500 კაცი ითვლება!.. ამას ისიც დავუმატოთ, რომ გარდა ორისა, თვით ის ვაუბატონებიც არ მობრძანებულან, რომელნიც სარევიზიო კომისიის წევრებად იყვნენ არჩეულნი და რომელთა მოხსენებაც, საზოგადოების საქმეებისა და ავალ-დიდებების შესახებ, კრებას უნდა მოეხსმინა!..

*** გაზეთ „ნოვოე ობოზრ.“-ს სიტყვით ტფილისის საბაღოს გაუქმების საქმე, რომელიც აღძრულ იქმნა პეტერბურგში, გადაიდო განუსაზღვრელ დრომდის.

*** ჩვენ თავისს დროზედ გვქონდა დამოკლებებული, რომ ქუთაისის საადგილ-მამულო სათავად-აზნაურო ბანკის საქმეების სარევიზიოდ გამოგზავნილმა მოხელემ დასრულა ამ ბანკის რევიზიაო. ახლა გაზეთ „კავკაზს“ გაუგონია, რომ ეს რევიზია კეთილ-საიმედოდ დასრულებულა.

*** გაზეთ „ნოვ. ობოზრ.“-ს დეპეშით ატყობინებენ პეტერბურგიდგან, რომ ამიერ კავკასიის სამასწავლებლო სემინარიის დირექტორი სტრელეცკი დაუნიშნავთ ამიერ-კავკასიის სამასწავლებლო ინსტიტუტის დირექტორად ტფილისში. ტფილისის რეალურის სასწავლებლის ინსპექტორი და მასწავლებელი სლოვინსკი გადაუყვანიათ ქ. გორში სტრელეცკის ადგილზედ; კიევისა, პოდოლისა და ვოლინის გუბერნიების საერო სასწავლებლების ინსპექტორი ბონდარენკო დაუნიშნავთ ბაქოს გუბერნიის და დიდესტნის ოლქის საერო სასწავლებლების დირექტორად.

*** პროფესორი არწრუნი ერთხმად იქმნა ამორჩეული რუსეთის საიმპერატორო სამინერალოგიო საზოგადოების საპატიო წევრად.

*** პეტერბურგში საშინლად მძვინვარებს თურმე ინფლუენცა.

*** ს. დიმი, (ქუთაისის მაზრა): 15 თებერვალს, ღამით სოფ. დიმში მაღლაკელიძეთა ტყეს ცეცხლი გაუჩნდა. ცეცხლის გაძლიერებას ხელი შეუწყო ტყის სიმშრალემ და ამიტომ გათენებამდის ნახევარი ტყე სულ გადიბუგა. ხოლო ნახევარი სოფლელებმა დიდის ვაი-ვაგლახით გადაარჩინეს. ცეცხლის გაჩენის მიზეზი ჯერ არავინ იცის. ზარალი ოც-დათი ათასს მანეთს აღემატება.

გამოიდგა ჟურნალ „მოამბის“ მეორე ნომერი შემდეგის შინაარსით:

I „ვარდანიძისანი ნანა“.—მოიხრობა სამართველოს ცხოვრებიდან პარტურ ლეონტისა, თარგმანი გერმანულითი. II „ბელგიურული სამეურნეო“.—შეგრძნდი დ. როსტომაშვილის მიერ. III „ეროვნის“.—მოთხრობა გ. დეკანოზისა. IV „ბედის სამეურნე“.—ეროვ ჭონესი, თარგმნინა ლოლობერიძისა. V „ბაკაურეულნი ასოთა-მეურნის შენაშენნ“.—ლექსი გ. ბაკადადულისა. VI „ცეცხლთა და მასგალითა“.—რომანი გენრიგ სენკევიჩისა, თარგმანა გრ. ყ—ძისა (გაგრძელება). VII „ავეკნეო“.—რომანი ვალტერ სკოტისა, თარგმანი (დასასრული). VIII „ეკონომიკის სალიერეო მოუზიასა სიფრანგეთში მე-XIX საუკუნეში“.—V, VI—კიტა ანაშიანისა. IX, რეკ და მისი სხვა-და-სხვა გვარად გამოყენენა.—პროფესორის ვ. პეტრაშევიჩისა, (გაგრძელება). X „სასაღლო მოუზიაა და მისი საშვალეგოო, საკასტეტეო და სამეცნიერო მნიშვნელობა,—VI,—მ. კეკლისა“. XI „ქართველი მესიაკ.—ილ. კალაკარეულისა“. XII „ეასამრჯელო სალიტერატურო შრომისათვის.—პეტრე უმეკაშვილისა“. XIII „პროგიზენციის ცხოვრება —კასეთი.—I.—კასეთი დადი ავადმყოფია.— ზედ-ზედ მოუსავლობა სეთის წლისა.—თელაკი და ახალი დარეი კაზრობისა.—ვინ და რა ასულდგმულ-ლებს ამ კაზრობას.—ძალ-ღონე კამოდგული გლეს-კეტობ.—მაზრენი ჭირნახულის მოუსავლობისა. —ვენახები.—შულაკერ-რატკენის დეინოები თელავში.—ერთის მარცხს მეორე და მესამე მოსდევს.—კაზრობითი ბასეფდეი ბლეზისა ავლა დიდებისა ნაფარეულსა და ენისელში.—ზემო-კახეთის სიძოკარი ადგილი არა აქვს და სახსნაოც ძალიან მეირედ მოუმზებ.—დაკვლილნება კახეთის ბლეს-კეტობისა.—უზრომოდ დიდი სარგებელი.—მეირედი საღსარი ხსნისა,—ბარამეძისა. II—სარწმუნოების მიძინებელი გრძნობა.—ამის მიზეზი.—ვინ უნდა იყოს პირველი მამა-მთავარი იმ ათასი-ვარ ბოროტებათა, რომელნიც დღევანდელ კაცობრიობას სულს უხუთავენო! შეიძლება ესევე ითქვას ერის სხვა-და-სხვა წოდებრივ ნაწილებათ დაგლეჯ-დაყოფაზედ. ვინ მოსოფლის, როგორი ვნება, ზარალი, ბოროტება დაუბადია უბედური ადამიანის ცხოერებაში ამ სამაგელ გარემოებას!.. ამიტომაც უარ-ყოფა მისი სრულებითაც არ გახლავთ რაიმე საგმირო, ანუ ახლად-ახალი საქმე!.. განა შესაძლებელია, რომ ჩკვინაზა ადამიანმა სიამოვნებით გაუშვიროს ხელი ხოლერას, ჭლერქს, სეტყვასა და მეხსა?.. წოდებრივი დანაწილება ერისა ხომ უფრო მეტი ბოროტებაა, ვიდრე ხოლერა, მეხი და სხ. ამიტომ საქმე მის უარ-ყოფაში-კი არ გახლავთ, ჩემო კეთილო, არამედ საქმე უმთავრესად მის გაჩხრეკა-გამოკვლევაში, მასთან მედგარ ბრძოლაშია!.. რა გვარად უნდა მიდიოდეს დღეს ეს ბრძოლა?.., აგერ გასაოცარი სურათი! აბა, მივიდეთ მასთან და გულდადებით გადავთვალიეროთ: იქნება მისმა გასინჯვამ გვიჩვენოს რაზე ამ კითხვის პასუხად!

მსოფლიო დიდ მოედანზედ იმლეზა თვალ-გაუწვდენელი სუფრა; მის გარეშემო ირევა უთვალავი, ანგარიშ მიუწდომელი ხალხი. ამათ მოაქვთ ათას-ნაირი საქმელ-სასმელი, სხვა-და-სხვა გვარი სანოვაგე და ყველა ამას მოწიწებით ალაგებენ სუფრაზედ. მორჩენენ თავიანთ სნქმეს და გულხელდაკრეფილნი გადგნენ განზედა. მათი უწინამძღვროს სოფელს.—მდედლისა და მასწავლებლის მოკვდეობა.—სოფლის მრავალი გაწირვა.—სამ ადგილ ფრიად არს, სოდო მუშაკნი მცირედ.—თ. მ—სა. ქრონიკა: XIV „უცხოთის მიმოხილვა.—ახალი ვითომ-ევროპეანეს სიფრანგეთში.—ნ. ნაგოდაძისა. XV „ანდანდანი“.

ᲙᲝᲠᲔᲡᲞᲝᲜᲓᲔᲜᲪᲘᲐ.

ᲝᲓᲔᲡᲐ. ბედმა ჩვენც გვარგუნა ჩვენის ძვირფასის სტუმრის Miss ის და Mister ჯარდრამის ნახვა. მე არა მგონია საჭირო იყოს იმ გეოწერფული გრძნობის აღწერა, რომელიც ჩვენში გამოიწვია ამ ეშვიათმა მანდილოსანმა, ამ ძვირფასის სტუმრის გრძნობა ჩვენის ქვეყნისა და მწერლობისადმი, რომელიც უკვე გამოთქმული ჰქონდა თავისს წერილში „ვანდეგილის“ ავტორთან, ჩვენ ყველამ პირადად ვსცანით და ამ გრძნობამ ყველანი აღტაცებაში მოგვიყვანა.

6-ს თებერვალს ღუხო სტუმრები გამეგზავნენ ლონდონისაკენ. რკინის გზის სადგურზედ ქალბატონს ვარდროპს აქაურმა ქართველმა ახალგაზდობამ მიართვა მშვენიერი თაიგული, რომლის ლენტზედაც შემდეგი ლექსი იყო წარწერილი:

რომ ბედმა შეოფი შენ ამად მიგაჩნდეს
ბბ ვარაფერი საეჭვარდეა,
სამქვ ის არის, რომ ის გეყვარდეს,
ვინც ბედისაგან დაჩაგრულია.

***

სატანჯველად გაჩენილო
ხარ მშვენიერი,
შენზედ ფიქრი ხ.ნ მატირებს,
ხან-კი ვიმღერი;
ახლოს ტრფობა არ მაღირსე,
შორით გიმზერი,
ბეზზედ შესკუპებული, გადმოიძახეთ: ერა, ეგრეთი მიმართულება მხოლოდ ტეტიას მოტრფიალეთ შეშვენისო. ერთი რომელისამე წოდების კეთილ-დღეობას-კი არ უნდა ვეძებდეთ, არამედ ჩვენი ზრუნვისა და მოქმედების საგნად მთელი ქართველი ერის კეთილ-დღეობა უნდა იყვესო... განა შესაძლებელია კეთილ-დღეობა იმ ერისა, რომლის მცირე ნაწილი ფეხზე დგას და ავად თუ კარგად მისდევს წუთისოფლის ტრიალსა; ხოლო უმრავლესობა მისი ჯაფისა და სიღარიბე-უმეცრებისაგან წელში სწყდება და უყურადღებოთ, უზრუნველოდ დატოვებული, მიწისთანა სწორდება?.. კეთილ-დღეობა მთელი ერისა მხოლოდ მაშინ შეიძლება, როდესაც დაცემულ-დავრღვიმილიკ თავს მაღლა აიღებს, ზეზე წამოდგება და ფეხზედ მდგომარეთ თამამად ამოუდგება გვერდში!.. ამისათვის-კი აუცილებლად საჭიროა, რომ ყოველი განათლებული, პატიოსანი ქართველი ამ დაჩაგრულთა მეოლიდალზე ფიქრობდეს და მის სასარგებლოდ შრომობდეს და მოქმედობდეს. მაშინ-კი, როდესაც ეს ორი ნაწილი ჩვენი ერისა, როგორც სწავლა-განათლებით, ისე ქონებრივის შეძლებით ერთმანეთს დაუთანასწორდებიან, მაშინ ღმერთმა შვილობა და გამარჯვება მისცეს თქვენს საზოგადო, საერთო ზრუნვა-მისწრაფებათა!.. მაშინ ჩვენთვისაც დიდი ბედნიერება იქნება შრომა იმ წმიდა, დიდებული დროშის ქვეშ, რომელიც დღეს ასე უდროოდ და უალაგოდ აგიფრიალებია.

პროვინციელი.

დესს სამსახურს უწევს ეროვნულის გრძნობის აღორძინებას. ამ წიგნის კითხვის დროს თქვენი სული და გული, მთელი თქვენი არსება ივსება ეროვნულის მწუხარებითა! ეროვნულის სევდა-ვარამით იყლინთება ყოველი მხარე თქვენის ბუნებისა! მაგრამ, ამავე დროს, უიმედობით, სასოწარკვეთილებით-კი არ უძლურდება თქვენი მხნეობა, არამედ უსამზღვრო ვაჟკაცობით, თავ-დადების სურვილით, მოიმეთა აღფრთოვანებულის სიყვარულით ცამდის მაღლდება იგი! ხედავთ მშვიდობის მოყვარე ბერებს, რომელთაც დაუტოვებიათ მყუდროება მონასტრისა და გამოსულან ბრძოლის ველზედ სამშობლო ქვეყნის დასაცავლადა. ჰხედავთ თავადთა და აზნაურთ, რომელნიც მამულისათვის თავ-დადებას ისე ეცილებიან ერთმანეთს, თითქოს სიკვდილს თავისი შავნელი სამარე ედგმის წალკოტად გადაუქცევიოო! ხრამისა და ალაზნის მიდამოებიდგან თქვენს ყურს ცხადად ესმის გაკოფებულის ბლეს-კაცობის გრგვინვა-ქუხილი. მთელი „სამშობლო მხარე აღდგომის კვერცხივით წითლად შეღებილა“ და გასაოცარის მხნეობით გმირულად პირში უდგია ცეცხლს მფრქვევ, ყოველად შემძლებელს სპარსეთის ვეშაპსა!.. რას მეტყვით, ბატონო ჩემო, განა ამისთანა წიგნი არ ემსახურება ეროვნულის გრძნობის გამოფხიზლებას, ეროვნულის მხნეობის და თავ-მოყვარეობის აღორძინებას, ეროვნულის პრინციპების გაერცელებასა?!. ამის შემდეგ, ვგონებ, სრულებით მეტი იქმნება ლაპარაკი ამისთანა მწერალზედ, როგორც არის იაკ. გოგებაშვილი, რომელის პედაგოგიური მოღვაწეობა მარად ეროვნულს ნიადაგზედ მდგარა და ეროვნულ თვისებათა აღორძინება ყოფილა მისი მხოლოდ ერთადერთი მიზანი. აგრეთვე მეტად მიმაჩნია დაწვრილებითი განხილვა აკაკის, ილიას, რაფაელის და სხვების თხზულებათა! ყველა აქედგან ცხადია, რომ ეროვნება, მისს დასაცველად, გასაძლიერებლად შრომა-მოქმედება ახალი ხილი არა ყოფილა! მაშასადამე, ახლანდელს „მესამე დასზედ“ დაშორებით უფრო ადრე ყოფილან სხვანი, რომელთაც ულეველნიათ მისს სასარგებლოდ და ამ დროს გამოუჩენიათ უფრო მეტი ნიჭიცა, მეტი განვითარებაცა და შრომის უნარიც, ვიდრე ამ ახალი „მესამე დასის“ მჩხავანა წარმომადგენლებსა!..

—

ახლა მიუბრუნდეთ იმ ორ პირველ დასს, რომელთა ცალკეურძოებამ გამოიწვია საქვეყნო ასპარეზზედ „მესამე დასი“. როგორც უკვე ვიცით—პირველ დასს შეადგენდნენ „ტეტიას მოტრფიალენი“, მეორე დასს—თავად-აზნაურობის მომხრენი... ხოლო მესამე დასი, გ. წერეთლის სიტყვით, არც ერთს ამთანგნს არ მიემხრო, ორივეს ზურგი შეაქცია და უარ-ჰყო ყოველივე წოდებრივი დანაწილება ერისა. მეთვრამეტე საუკუნის სახელოვანმა ფილოსოფოსმა ბრძანა: რომელმაც პირველად შემოზღუდა ერთი რომელიმე ნაკეი დედა-მიწისა და დაიძახა: ეს ჩემიაო, ის იყო პირველი მამა-მთავარი იმ ათასი-ვარ ბოროტებათა, რომელნიც დღევანდელ კაცობრიობას სულს უხუთავენო! შეიძლება ესევე ითქვას ერის სხვა-და-სხვა წოდებრივ ნაწილებათ დაგლეჯ-დაყოფაზედ. ვინ მოსოფლის, როგორი ვნება, ზარალი, ბოროტება დაუბადია უბედური ადამიანის ცხოერებაში ამ სამაგელ გარემოებას!.. ამიტომაც უარ-ყოფა მისი სრულებითაც არ გახლავთ რაიმე საგმირო, ანუ ახლად-ახალი საქმე!.. განა შესაძლებელია, რომ ჩკვინაზა ადამიანმა სიამოვნებით გაუშვიროს ხელი ხოლერას, ჭლერქს, სეტყვასა და მეხსა?.. წოდებრივი დანაწილება ერისა ხომ უფრო მეტი ბოროტებაა, ვიდრე ხოლერა, მეხი და სხ. ამიტომ საქმე მის უარ-ყოფაში-კი არ გახლავთ, ჩემო კეთილო, არამედ საქმე უმთავრესად მის გაჩხრეკა-გამოკვლევაში, მასთან მედგარ ბრძოლაშია!.. რა გვარად უნდა მიდიოდეს დღეს ეს ბრძოლა?.., აგერ გასაოცარი სურათი! აბა, მივიდეთ მასთან და გულდადებით გადავთვალიეროთ: იქნება მისმა გასინჯვამ გვიჩვენოს რაზე ამ კითხვის პასუხად!

—

ᲛᲡᲝᲤᲚᲘᲝᲛ დიდ მოედანზედ იმლეზა თვალ-გაუწვდენელი სუფრა; მის გარეშემო ირევა უთვალავი, ანგარიშ მიუწდომელი ხალხი. ამათ მოაქვთ ათას-ნაირი საქმელ-სასმელი, სხვა-და-სხვა გვარი სანოვაგე და ყველა ამას მოწიწებით ალაგებენ სუფრაზედ. მორჩენენ თავიანთ სნქმეს და გულხელდაკრეფილნი გადგნენ განზედა. მათი დაგლეჯილი ტანისამოსი, მათი გამხდარი, გაყვითლებული სახე, მათი სიბნელითა მოცული გონება, ტანჯვა-ვაებით დათუთქული სული და გული—ყოველივე ესე სწორედ განხორციელებული საცოდაობაა!.. აბა „ახლა მიეხედოთ იმთავეს, რომელნიც მზად გაშლილ სუფრას შემოუსხდნენ გარეშემო და ჰარიარალო-ჩიარამს ღიღინით ბატონ-კაცურად შეექცევიან მასზედ დალაგებულ საქმელ-სასმელს!.. შეადარეთ ეს ორი საზოგადოება ერთმანეთს! მართალია, არც ამ უკანასკნელებზეა გადმოსული მადელი სულის წმიდისა! არც ამათი ჭკუა-გონებაა აყვავებული ყოველად შემძლებელი მეცნიერების ძალითა; ვიცი ისიც, რომ ამ ჟამად არც ამათი დოვლათი და ქონება სდღეს და გადმოდის ნაპირებზედა; ყოველივე ეს მართალია, მაგრამ, რაც უნდა იყვეს, ესენი მაინც დაშორებით მაღლა სდგანან პირველებზედა. ამათ სწავლა-განათლებაც მეტი აქვთ, შეძლებითაც მათზედ ერთი ათად მეტნი არიან და ამასთანავე მოკაოვებათ თითო-ოროლა ისეთი საზოგადოებრივი უფლებანიც, რომელთაც მოკლებულნი არიან პირველნი. ახლა თქვენ გვეძძინეთ: განათლებული, პატიოსანი კაცი როგორ უნდა მოიქცეს ამ ორი საზოგადოების შესახებ? არიან ისეთი ადამიანები, რომლებიც ამბობენ: გაჭირვებული, დავრღვიმილი უნდა იყვეს ყოველი შეგნებული კაცის ზრუნვისა და მოქმედების უპირველესი საგანია... თქვენ-კი, ბატონო ჩემო, ამათთანა ხალხს სასაცილოთ იგდებთ და მაღალ, ზოგად პრინციპებზედ ამბობთ: ეს, ეგრეთი მიმართულება მხოლოდ ტეტიას მოტრფიალეთ შეშვენისო. ერთი რომელისამე წოდების კეთილ-დღეობას-კი არ უნდა ვეძებდეთ, არამედ ჩვენი ზრუნვისა და მოქმედების საგნად მთელი ქართველი ერის კეთილ-დღეობა უნდა იყვესო... განა შესაძლებელია კეთილ-დღეობა იმ ერისა, რომლის მცირე ნაწილი ფეხზე დგას და ავად თუ კარგად მისდევს წუთისოფლის ტრიალსა; ხოლო უმრავლესობა მისი ჯაფისა და სიღარიბე-უმეცრებისაგან წელში სწყდება და უყურადღებოთ, უზრუნველოდ დატოვებული, მიწისთანა სწორდება?.. კეთილ-დღეობა მთელი ერისა მხოლოდ მაშინ შეიძლება, როდესაც დაცემულ-დავრღვიმილიკ თავს მაღლა აიღებს, ზეზე წამოდგება და ფეხზედ მდგომარეთ თამამად ამოუდგება გვერდში!.. ამისათვის-კი აუცილებლად საჭიროა, რომ ყოველი განათლებული, პატიოსანი ქართველი ამ დაჩაგრულთა მეოლიდალზე ფიქრობდეს და მის სასარგებლოდ შრომობდეს და მოქმედობდეს. მაშინ-კი, როდესაც ეს ორი ნაწილი ჩვენი ერისა, როგორც სწავლა-განათლებით, ისე ქონებრივის შეძლებით ერთმანეთს დაუთანასწორდებიან, მაშინ ღმერთმა შვილობა და გამარჯვება მისცეს თქვენს საზოგადო, საერთო ზრუნვა-მისწრაფებათა!.. მაშინ ჩვენთვისაც დიდი ბედნიერება იქნება შრომა იმ წმიდა, დიდებული დროშის ქვეშ, რომელიც დღეს ასე უდროოდ და უალაგოდ აგიფრიალებია.

პროვინციელი.

ლიც თვით კავკასიელებსაც-კი აშინებს.

დიაღ, მთელი სამი კვირა გავატარე ამ მაზრაში და, წარმოიდგინეთ, არც ერთხელ არ მომკლეს, არც გამქურდეს და ცუდი სიტყვაც-კი არასად მაკადრეს, თუმცა ხალხი ბევრი ვნახე, სჯულიანი და უსჯულო ტუე და ვეღიც ბევრი გვიარე და ყველგან მარტოდ-მარტო გაბლელდი. ეს-კი მართალია, რომ შეიარაღებული ვიყავი. აბა, დაშინებული როგორ გავბედავდი უმახვილოდ სვლა. ხელში დავიჭირე ერთი ლაზათიანი, კოპწია „ტროსტი“, სწორედ იმ ნაირი ქალაქელების საოხტაოდ რომ გვიჭირავს ხოლმე კეიროპოთი ბულვარზედ სიარულის დროს, ჩავჯექი ტელში, მეეტლეთ ერთი მართლ-მადიდებელი ავირჩიე, რომელსაც ქვეყანაზედ „ოტკის“ მეტი არავინ ჰყვარებია და გავსწიე ლომთა და ვეფხვთა საბრძოლად, ვითარცა ტარტარენი.

მივდიოდი და სულ იმასა ვფიქრობდი, აბა, საიდგან გამომიხტება ბორჩალოელი ავაზაკი, გავიარე ათი ვერსი, გავიარე ოცი, ორმოცი, ოთხმოცი, ასი და მეტიც, ჩემი მეეტლე გამოითირო, ერთხელ, ორჯელ. გამოჰფიზღდა, კიდეე გამოითირო, მაგრამ ავაზაკი არსად შეგვხვდა. ასეთივე ამბავი დაგვემართა დაბრუნებისას,— და წარმოიდგინეთ, ჩვენს დედაქალაქში, ჩვენს ტფილისში ისე ჩამოვედი, რომ ჩემი „ტროსტი“ ერთხელაც არ მომიქნევია მტრის მოსაგერებლად. ეტყობა ჩვენებურს ავაზაკებს სულ სხვა განზრახვა ჰქონიათ და არა ისე უბრალოდ ეისიმე მოკვლა. მაგრამ ამ მოვლენასაც ხომ შესწავლა უნდა.

—

მკითხველს მართლა-კი არ ეგონოს, ბორჩალოში იმიტომ ვიმოგზაურე, რომ რუსეთის გზეთების ზარი გამეკაროს წყლებინა. ის გარემოება, რომ ეს ზარი უსაფუძვლო იყო—წინად წაუსვლელადაც ვიცოდი; მე, სხვათა-შორის, სხვა ზარიც მქონდა, რომლის შესახებ მკითხველებს შემდეგ მოველაპარაკები.

—ლი—გ.

ᲡᲘᲢᲧᲕᲐ.

წარმოთქული მეტეთის ქართველთ დედათა მონასტრის ეკკლესიაში ყოველდ უშობიდესის სრულიად სომეხთა უფ. უფ. პატრიარკ-კათალიკოსის მარტის პირველის მიერ.

თებერვლის ექვს, სომეხთა კათალიკოსმა მარტიმ წარმოსთქვა შემდეგი სიტყვა სომხურს ენაზედ მეტეთის ტაძარში, რომელიც ეჭვე გადეუთარგმნა ხალხს დეკანოზმა მამა ტერ-დავით იარალოვმა.

ისტორიკოსის მოსე ხორენელის ზოთხრობას როცა ეკითხულობ, ხშირად ამომიკითხავს ის ალაგი, საცა სწერია, რომ წმიდა ნინო, რომელი იყო წმიდის ქალწულის რიფსიმის დასისაგან, წამოვიდაო საქართველოდ და როცა მოადწია მეტეთის სატახტო ქალაქს, იქ დაადგინა მთაზედ ხის ჯვარი, სადაც წინად კერპთ თაყვანის სცემელი ბომონი იყო აღგებული და უბრძანა მეტეთის მეტხოვრებლებს, ცის რიტაყის დაწყებისათანავე მუხლ-მოდრეკით თაყვანი ჰსცენ მის მიერ დადგენილს ჯვარს. ამაზედ მეტხოვრებლებმა უპასუხეს, როგორ ვსცეთ თაყვანი თქვენ მიერ დადგენილ ხის ჯვარს, როცა მაგისთანა ხეებით სავსეა ჩვენი ტყეები. მაშინ ლოცვითა და ვედრებითა წმიდა ნინოსითა ღუფალმან იმისთანა სასწაული მოადინა, რომ ცის კარი გაიღებოდა თუ არა, ერთ ნაირის ნათელით გაბრწყინდებოდა ხოლმე ნინოს ჯვარი და მაშინ სცენს, რომელ ის ჯვარი არის ნაშანი სულიერის ხსნისა.

მას შემდგომ მან დაიწყო ქადაგება და გამოფენა სწავლისა და მოძღვრებისა იესო ქრისტესსი და მოაქცია ქრისტიანად ჯერ პირველად მცხეთის მცხოვრებნი, სამეფო ოჯახიდგან მოკიდებული და შემდგომ თანდათან მთელი საქართველოცა. როცა ამ ნაწყვეტს ისტორიისას ვკითხულობდი, პირველის დღიდგანვე აღიძრა ჩემში ერთგვარი სურვილი და ვინატრიდი, ნეტაი ვეღირსებინ მეთქი, ოდესმე ვიხილო ის ადგილი, სადაც პირველად მიმოჰფინა წმიდა ნინომ სანატრელი ქრისტიანობა. დღეს მადლობას ვსწირავ ყოვლადმოწყალეს ღმერთსა, რომელმანცა აღმისრულა გულითადი სურვილი ჩემი და აღთქმა და მაღირსა ხილვად პირველის სადგურისა წმიდის ნინოს მიერ მოწოდებულის ერისა.

მისის მოთხრობიდგან ვიცი მე, რომ იმ ხანში, როცა წმიდა ნინომ მცხეთის მცხოვრებნი მოაქცია ქრისტიანებად, მცხეთა იყო საქართველოს სატახტო ქალაქი და ჰყავდა მცხოვრებნი მრავალ-რიცხოვანნი. დღეს მის ნაცვლ ე ეხედავთ ქალაქის მაგიერ პატარა დაბას და მრავალრიცხოვანის ერის მაგიერ ერთს პატარა სამწყსოს, მცირედის კომლისაგან შემდგარს. აქ მდგომარენი არიან დღევანდელნი ამ დაბის მცხოვრებნი, რომელთაც სამკვიდრებელად დარჩათ ეს წარჩინებული ტაძარი, აღსავსე სხვა-და-სხვა წმიდათა ნაწილებითა და საქართველოს ნეტარ ხსენებულ მეფეების საფლავებითა.

ამ ჟამად, მდგომარე ამა წმიდა ტაძარში, გაკურთხებით თქვენ აქ მყოფს ქართველებს და მთელს დალოცვილის საქართველოს ერს, რომელ ყოფილხართ და აწცა ხართ მოსიყვარულე მეზობელნი და ერთძმანი ჩვენ სომხებისა და ვისიერეთ, რათა ეს ტაძარი, რომელი დაგრჩენიათ თქვენ სასიქადულოდ და სახსოვრად წარსულის თქვენის დიდებულის ცხოვრებისა, დაიცვას უფალმან შეურყეველად ვიდრე დასასრულადმდე ქვეყნისა.“

ᲠᲣᲗᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐ.

—

თავადი ვიაზემსკი, რომელიც ქვეყნის გარშემო ჰმოგზაურობს, როდესაც ჩინეთზედ გაუვლია, ერთს ჩინელთან ჰქონია ლაპარაკი, რომელმაც უთხრა თურმე, რომ ბევრი ჩინელი სცდილობდა, რუსული ენა შეესწავლა, მარტო იმიტომ რომ გრაფ ტოლსტოის უკანასკნელი თხზულებანი დედანში წაეკითხოო.

„ჩემმა მობაასემ მკითხაო, —იწერება თავ. ვიაზემსკი, რასა ჰფიქრობენ რუსეთში ამ შესანიშნავ კაცზედაო.

«მე ვუპასუხე, რომ ჩვენში ბევრი არა სცემს მას თაყვანს და იმისთანებიც ხომ ბევრი მოიპოვება, რომლებიც ჰკიცხავენ კიდეც, ჩინელი ჩაფარდა, თავი გაიქნია და სთქვა; დიაღ, შესანიშნავს და დიდებულს კაცებს ძნელად თუ დაადასებენ ხოლმე თანამედროვენნი. აი, ჩვენი კონფუციც რომ ცოცხალი იყო, თანამედროვეები გიეს ეძახდნენ, მოკვდა ეს დიდებული კაცი, გაიარა რამდენიმე საუკუნემ და დღეს-კი აღმერთებენო.

—

„პეტერბურგის ფურცელი“ იუწყება, რომ გარდაწყვეტილია ოდესის უნივერსიტეტში სამკურნალო ფაკულტეტი იქმნას დაარსებული. ფინანსთა სამინისტრომ თანხმობა განაცხადა ამ ფაკულტეტის დაარსებისათვის საჭირო თანხა გაიღოს.

—

სახელმწიფო სა-ზოგადოებრივ პროექტია შეტანილი, რომ სასოფლო-სამეურნეო სასწავლებლებისათვის მასწავლებლების მოსამზადებლად კურსებიც იქნას დაარსებული.

—

ტულის საგუბერნიო ერობის კრებაზედ ბ. მოროზოვცევმა წაიკითხა საყურადღებო მოხსენება «მეურნეთა საზოგადოების» დაარსებაზედ. ბ. მოროზოვცევმა განმარტა ის მრავალთათვის კარგად ცნობილი გარემოება, რომ განცალკევებულს მეურნეს ძლიერ უჭირს ნაწარმოებისთვის ბაზარი მოიპოვოს. ამ შემთხვევაში იგი ყოველთვის ჩარჩების ხელში ვარდება, რის გამოც მეურნეობა დიდს ზარალშია.

„მაგალითად, სწერს მოხსენების ავტორი, ჩვენი მეურნე ძლივს-ძლიერობით 15 კაპ. ჭაღის გირვანქა ღორის ქონს, მერე-კი თითონვე ჭაღდულობს 25 კაპეიკად; ძროხის ერბოს გირვანქას მეურნე აბაზად ჰყიდის, ჩარჩი ვაჭარი-კი ორ აბაზად. მეორეს მხრით სხვა-და-სხვა საჭირო მაზანდის შესაძენად მეურნე 50% მეტს იძლევა, ვიდრე ეს საქონელი ერთიანად ნაყიდი ჭღირს. მაგალითად, ფუთი ნავთი ერთიანად ნაყიდი ღირს 1 მ. და 5 კაპ., ქალაქ ადგილს—1 მ. და 40 კაპ., სოფელში-კი ორ მანეთამდე. ფუთი მარილი ქალაქში აბაზად ღირს, სოფელში ვვიდ ბაურად ისყიდება... ამისთანა მაზარალეულ მოვლენათა ასაცილებლად საჭიროა დაარსდნენ მეურნეთა საზოგადოებანი, რომელთა მოვალეობაც იქნება კომისიონერობა გაუწიოს მეურნეთ ნაწარმოების გასყიდვასა და სხვა-და-სხვა საქონლის სყიდვაში. ამ გვარ საზოგადოებათა დაარსებისათვის დიდი თანხა არ არის საჭირო.

უნდა დაარსდეს საგუბერნიო ქალაქში ცენტრალური მმართველობა და საზოგადოების საწყობი; ყოველს მოზრდილს სოფელში ამხანაგობას თავისი განყოფილებაც უნდა ექმნეს. ჯერ ჯერობით უნდა დაარსდეს სხვა-და სხვა ხორაგის მყიდველი საზოგადოებანი და შემდეგ ნაწარმოების გამყიდველი.

კრებამ სიამოვნებით მოისმინა ეს მოხსენება და დაადგინა უოუოდ დაწესდეს მეურნეთა სინდიკატებიო.

ᲜᲐᲠᲙᲕᲔᲗᲘ

(ჟურნალ-გაზეთებიდგან).

საყურადღებო ამბავია დაბეჭდილი ამ წლის „ვეტტ. ვოსტ.“-ს პირველს ნომერში ფიზიკურ ვარჯიშობის შესახებ:

სხეულის სავარჯიშო საშუალებათა შორის მხოლოდ იმ გვარს სათამაშოსა აქვს მნიშვნელობა, რომელიც ამაგრებს ბავშვის ორგანიზმს და შეიცავს უმთავრესს ელემენტებს ბავშვის სულიერად და ფიზიკურად აღზრდისას. ამ გვარი სათამაშო კუნთების გავარჯიშებასთან ერთად ბავშვს აყენებს მაგარს ხასიათზედ, აჩვენებ ყველაფრის გადატანას და უფრო გულმოდგინე ხდება. მეორეს მხრით, თამაშობა მოითხოვს გულ-მოდგინებას, სიმკვირცხლეს, ენასახელოვნულს მოქმედებას, გულცივობას და ბასიათის სიმაგრეს—ამგვარად თამაშობას შეუძლიან ბუნებრივი ნაკლი გაუსწოროს ბავშვს, დასასრულ, საერთო თამაშობა ერთმანეთთან აახლოვებს ამხანაგებს და მასწავლელებს. ბ-ნი ვ. იმ აზრისაა, რომ იმგვარი თამაშობა, რომელიც თხოულობს ძლიერს ფიზიკურს ვარჯიშობას, როგორც ფიზიკურის ისე ზნეობრივის მხრივ, რიგიანს გამასწორებელს საშუალებას წარმოადგენს, მხოლოდ თუ ამგვარს თამაშობას შეუდარებთ დაბეჭდს ოთახში გადარეულს ტანცებს, მაშინ ხომ უფრო აღვილად დავინახავთ მისს დიდს მნიშვნელობას. „ეჭვი არ არისო, ამბობს ბ-ნი ვ., რომ თუ ინგლისელები ჯანმრთელები არიან, ეს იმის ბრალია, რომ ინგლისში ფიზიკურს ვარჯიშობას ფართო წყვეტ აქვს დათმობილი როგორც სასკოლოვე ზეში ისე ცხოვრებაშია. ფიზიკების კეთილშობილ ბიხსნება ძველი ხალმათი ნაციონალურა. გარნა როდესაც ბრძოლება დაეცა, მაშაშობანი და შელტიკურადაც დაეცნენო ხალხნი პოლ

**

რუსულს გაზეთებში ხშირად იკითხავთ ჩვენს იმის შესახებ, რომ ზოგიერთ უცხო სახელმწიფოთ, რომელთა ქვეშევრდომს, სხვათა შორის, სლავებიც შეადგენენ, ცუდად ეპყრობა ამ რუსეთის ერთ ხორც და სისხლ ხალხსაო. გაზ. „სეტ.“-ი მკითხველის ყურადღებას იმ გარემოებას აქცევს, რომ ბოსნიაში ავსტრიელი მთავრობა სდევნის ყველა იმას, რაც სლავების სათაყვანებელს შეადგენსო.

წელს წმ. საბბას დღესასწაულიც-კი აღუკრძალეს სლავებსო, იმ საბბასი, რომელიც სამხრეთ სლავების განმანათლებელია. ამ აღკრძალვას თან მოსდევს სახალხო გასართობებისა, სიმღერებისა და საკრავების აღკრალვაც-კი; ეს ისეთი ამბებია, რომ უნებურად ეკითხები: „რას სჩადის ავსტრი-უნგრეთი და რა სწადიან მას?“ იმას სწადიან, რომ ყოველი ადამიანი ან ავსტრიელად და ან უნგარად გადიქცეს ავსტრი-უნგრეთში. ერთის სიტყვით, ავსტრიას ჰსურს გერმანელ-კათოლიკეები გაიარცელოს, რათა მით გამარავლოს რიცხვი კათოლიკეთა ბერლინის პარლამენტში; უნგრეთს-კი უნდა ისეთი დრო დაამყაროს, როგორიც სოლომონისა და ირიდის დროს იყო. ამ აზრის მისაღწევად უნდა „მოიხმარონ სლავებთა ხორცი და ძვალი.

ამ ამბავზედ გაზ. „ნოვ. ვრ.“-ს შემდეგი გარემოება მოჰყავს:

თუმცა მართალია სამხრეთ სლავიანებთა შორის ჯერ ერთობა არ არის დამყარებული, მაგრამ ავსტრია და უნგრეთი ადვილად მაინც ვერ ასასრულებენ თავიანთს წადილს: მეტად მძლავრია ღონე სლავებისა.

მართალია, ათასჯერ მართალია „ნოვ. ვრემ.“. ძნელია რომელისამე ხალხის, ერის—სხვა ერად გარდაქმნა, რადგან „მეტად მძლავრია ღონე“ ამ ერისა, რომელსაც თავისის ვინაობის დაცვა სწადიან. და ეს ღონე მარტო ამა თუ იმ ხალხის სიმრავლეზედ-კი არ არის დამოკიდებული, არამედ უფრო იმაში, რომ ხალხს, რომელსაც სახელოვანი ისტორია შეუქმნია, აქვს დიდებული წარსული და მომავლის იმედით არის აღტკურვილი, ამ ხალხს ვერავინ ამოჰგლეჯავს გულიდგან არსებობის სურვილსა და თვისებას თავის უფალის ერისას.

**

პიროგოვსკის ექიმთა მეექვსე კრების გამო, რომელიც ამ მოკლე ხანში კიევში უნდა მოხდეს, სამკურნალო განყოფილების თავმჯდომარემ, პროფესორმა ხრუშჩევსკიმ „ვრაჩში“ დაბეჭდა ამ განყოფილების მოქმედების პროგრამა. ბ-ნი ხრუშჩევსკი, სხვათა შორის, იმ აზრისაა, რომ რუსეთში ექიმთა რიცხვი უნდა გამრავლდესო. და ამისთვის-კი აუცილებელია საჭიროა, რომ

ა) გამრავლდეს სამედიცინო ფაკულტეტები, რასაც უკვე დაედვა საფუძველი იმითი, რომ ოდესის უნივერსიტეტში უკვე დაარსეს ეს ფაკულტეტი. ბ) სამკურნალო ფაკულტეტებზედ უნდა მიიღებოდნენ რეალურ სასწავლებლებში სწავლა-დამთავრებულნიც, რადგანაც ესენი უფრო არიან მომზადებულნი სამკურნალო ლექციების მოსმენისათვის, ვიდრე ისინი ვინც კლასიკურს გიმნაზიაში სწავლა-დამთავრებულნი, მით უმეტეს, რომ გიმნაზიაში სწავლა-დამთავრებულებს არავითარი საბუნების-მეტყველო-საისტორიო განათლება არა აქვთ მიღებული და 8 წელიწადს მარტო გამოუდგებარის და მკვდარის ენების შესწავლას ანდომებენ. გ) სამკურნალო ფაკულტეტზედ მიღებულ უნდა იქმნენ ქალებიც, რომელთაც გიმნაზიები, ინსტიტუტები და და სხვა საშუალო სასწავლებლები გაუთავებიათ (როგორც გასათხოვარნი, ისე გათხოვილნი). ამათ მკვდარ ენებში ეგზამენები არ უნდა მოეთხოვოთ და სწავლის დამთავრების შემდეგ სრული უფლებანი უნდა მიეცეთ. ამასთანავე საჭიროა, გამოუშვეს ტუფენტ-ქალები სტუფენტ-ვეტექიმად ან იმისნენ ლექციებს, როგორადგანაც სახელმწიფოებში ხოლმე დაარსება არ ჰქონდეს ხარჯი შეუმცირდება, ისაც მეტი ჯილდოს ცალკე კურსების

პროფესორი-

Ბ. Შ. ᲣᲨᲜᲐᲫᲘᲡ ᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲜᲐ.

(ივ. № 33. 95 წ.)

28 თებერვალს, როგორც უკვე მოხსენებული გვქონდა თქვენს გაზეთში, ქ. განჯის ქართველობამ ქ-ნ ა. ყანჩელის თაოსნობით ქართული საღამო გამართა საქველ-მოქმედო აზრით.

ჩვენ ეს საღამო შეძლებისადა-გვარად ავსწერეთ და ბოლოს ვსთქვით, რომ საღამოს შემოსავალიდგან ერთი მესამედი ადგილობრივ ქალების სასწავლებლისა არის და ორი მესამედი-კი ქართულ დედათა მომავალ სკოლის კომიტეტს გადაეცემა—მეთქა. ეს სიტყვები არ მოსწოსებია ბ. უზნაძეს და მთელი შენიშვნა გაუჭიანურებია, საიდგანაც ის გამოდის, რომ ამ ფულების იღბალი ჯერაც არ გადაწყვეტილა და ბ. უზნაძე მხოლოდ თავის მხრით უპირატესობას აძლევს სალიტერატურო ფონდს. ის ერთ ალაგას თავისს შემოშვნაში ამბობს: „ამ საგანზედ ლაპარაკი გადაწყვიტეთ კიდეცაო“; მერმეთ: „ჯერ კიდევ არ არის ეს საქმე გათავებულიო“ და მესამეთ-კი—„ჩვენის აზრით საუმჯობესოა ამ ქართული საღამოს შემოსავლის დანარჩენი ორი მესამედი გადაეცეს ქართულ სალიტერატურო ფონდსთა და სხვა...

ამ შენიშვნით, როგორც სჩანს, ბ. უზნაძეს ჰსურს ეს ფული, სალიტერატურო ფონდს არგუნოს და გაიძახის: „არ ვიცით (ვინ არ იცის?) საიდგან გამოუგონია თქვენი გაზეთის კორესპონდენტს ბ. „დამსწრეს“, ვითომ გარდაწყვეტილი ყოფილიყოს შემოსავლის დანარჩენი ორი მესამედის გადაცემა ქართულ დედათა მომავალ სკოლის სასარგებლოდაო... აი, ბ. ზ. უზნაძეს! საიდგან გამოიგონა თქვენმა უმორჩილესმა მონამ ეს ამბავი: საღამოს გამართვისათვის სხვა-და-სხვა საჭირო საგნების განსამარტავად პირველი სხდომა გაიმართა ბ. სოლომონ ვ—ძე მაჩაბლის სახლში, სადაც მოწვეულნი იყვნენ მაზრის უფროსი ბ. ყანჩელი მეუღლითურთ.

ამ სხდომაზედ არ მახსოვს თქვენ ბრძანებდითო თუ არა და თუ არ ბრძანებულხართ, ურიგო არ იქნე ოდა დაჭკოთხებოდით იქმყოფს თქვენს ამ ხანაგებს.

აი, ამ საღამოზედ ბევრი ილაპარაკეს, ბევრი არ ჩიეს, მაგრამ გარიგებით-კი ვერა გაარიგეს-რა (თუმცა ხმის უმეტესობით (14) და (7) ერთი მესამედი ადგილობრივ სკოლისთვის დაადგინეს და დანარჩენი-კი მომავალ დედათა სკოლისთვის (9) და (4) დანარჩენი კიდევ სხვა ფონდს ასახელებდნენ), რადგანაც ზოგი ალთას ეწოდა და ზოგიც ბალთას; ზოგს მთელი შემოსავალი ჰსურდა მარტო რომელსამე ქართულს ფონდს მოჰხმარებოდა; ზოგი ნახევარს აძლევდა ადგილობრივ ქალების სკოლის და სხვა და-სხვა... ერთის სიტყვით, ამ სხდომაზედ შესაფერი არა გამოირკვა. რათა ბოლო მოჰხდოდა ამ ჩვენს უთავბოლო ლაპარაკს საერთოდ ამორჩეულ იქმნა სამი კაცი: ბბ-ნი ნ. ბაქრაძე, ა. ქართველიშვილი და კ. უთურგაული, რომლებსაც დაავალეს ეთხოვნათ ბ-ნ ა. ყანჩელისათვის ეკლესია საღამოს გამგებლობა და ბ-ნ პინძლობა და სიტყვიერი პირველ-ზედ სკოლ, რომ იმისს განკარგულებასთანახმა გამხდარიყვნენ. ბორკა ბეჭერლმა შემოლმა ა. ყანჩელისგან ბალამოს ალმოგებ-ბა-ალრიდ, ისე ბ. ბ. ალ-ალ-ალ-